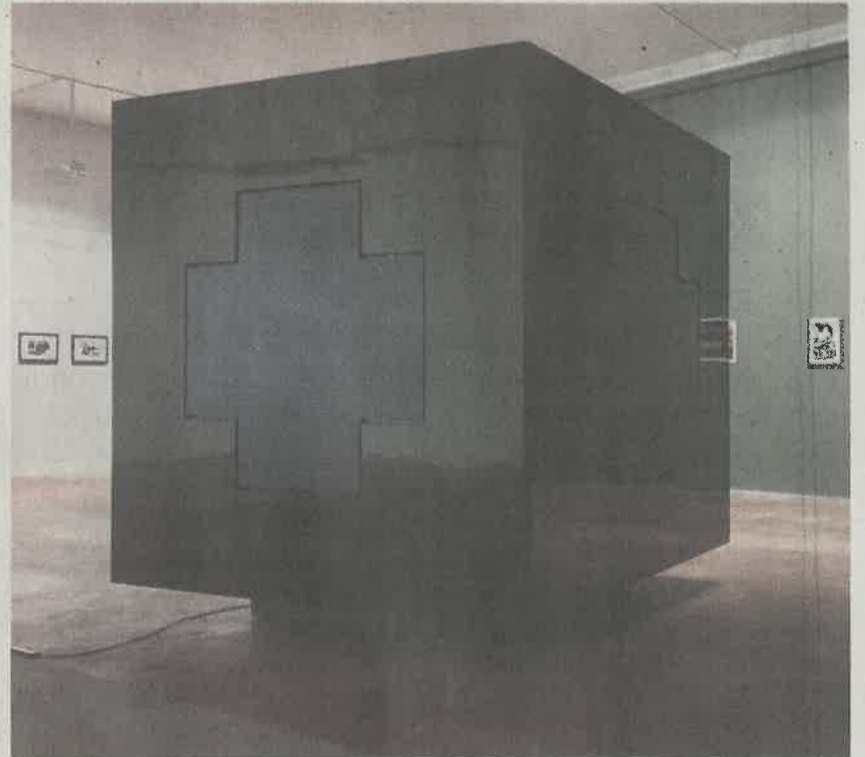

"Dokazali smo, da znamo skrbeti za kulturno in industrijsko dediščino." Kurator festivala Peter Tomaž Dobrila
Foto: Matic MAJCEN

Ogromna črna kocka skupine Laibach nas obda s srhljivim bobnenjem in tresenjem.
Foto: Matic MAJCEN

20. FESTIVAL KIBLIX

Kjer dediščina sreča prihodnost

Obiskali smo KIBLIX, festival umetnosti, tehnologije in znanosti, na katerem umetnice in umetniki ponujajo včasih temnejše, včasih pa bolj optimistične vizije prihodnosti

Matic Majcen

Ko obiskovalka ali obiskovalec te dni vstopi v prostore Kibla Portala v drugem nadstropju stavbe v Valvasorjevi 40 v Mariboru, ga nemudoma z vseh strani obda zlovešče vzdušje, podobno kakšnemu znanstvenofantastičnemu filmu. Nekje iz ozadja se po prostoru razteza mogočen, razvlečen ton, ki bi lahko izhajal iz kakšnega tibetanskega obreda ali kar grozljivke, na to podlago pa se oglašajo nenavadni zvonovi, ki s svojim neritmičnim zaporedjem dajejo vtis, kot da oznanjajo sodni dan. Takšna fiktivska atmosfera pa pravzaprav že intuitivno veliko pove o tem, kaj nam letos predstavlja festival umetnosti, tehnologije in znanosti KIBLIX, ki bo potekal še do konca koledarskega leta.

Letošnji festival sicer spremlja povsem nepričakovano zmes slavlja in žalovanja. To nevladno organizacijo je namreč letos pretresla mnogo prezgodnja smrt soustanoviteljice Aleksandre Kostič, ki je še vedno podpisana kot sokuratorica letošnje edicije festivala. Po drugi strani pa dogodek letos slavi že 20. obletnico, pri čemer prostore Kibla Portala naseljujejo deseto leto zapored. S tem pa se obletnice še ne končajo. "Pomembno je poudariti tudi to, da je bila v stavbi, v kateri smo, nekoč prva mariborska tekstilna tovarna, ki so jo odprli leta 1922, torej natanko pred 100 leti," nam pove vodja Kible in sokurator festivala KIBLIX Peter Tomaž Dobrila. "Mislim celo, da so jo odprli ravno 14. decembra."

Umetniško udejstvovanje v obliki festivala, kakršen je KIBLIX, se tako poskuša postaviti kot dostojen naslednik nekdanje industrijske tradicije, ki pa hkrati skrbi tudi za ohranjanje spomina na mogočno dediščino. Najlepši simbol tega je prostor sam, saj so denimo tla v celoti ohranjena

takšna, kakršna so bila v času ustanovitve tekstilne tovarne. "V teh desetih letih smo tu izpeljali vsaj 30 razstav, številne dogodke, festivale, s čimer smo dokazali, da znamo skrbeti za kulturno in industrijsko dediščino. Mislim, da bi bilo potrebno ta prostor zaščititi kot kulturno dediščino oziroma kulturni spomenik," meni Dobrila.

Ustvarjalnost je delo ljubezni

Festival KIBLIX se tudi letos utrjuje kot prostor, kjer si roko podajata tradicija in prihodnost, izumirajoče in vzhajajoče, lokalno in globalno. Prav zasluga Aleksandre Kostič je bila, da so v prostorih

Kible Portala priožnost začeli dobivati raznoliki ustvarjalci, predvsem tisti mladi. "Povabljenе umetnice in umetniki prihajajo iz različnih medijev in dejavnosti, gre pa za neke vrste predstavitev vsega tega, kar smo v tem obdobju ustvarjali," nam festival predstavi Dobrila. Letošnji KIBLIX predstavlja umetniško produkcijo, ki je nastajala v covidnem obdobju vse od leta 2019, in sicer v treh centrih, ki sestavljajo mrežo RUK: mariborski KIBLA2LAB, trboveljski DDTlab in koprski HEKA.

"Omeniti je potrebno, da smo vsi trije laboratoriji komplementarni in nadgrajujemo drug drugega. Kibla denimo predvsem dela z različnimi oblikami resničnosti – navidezno,

obogateno, razširjeno –, Delavski dom Trbovlje se ukvarja z robotiko in zaznavanjem, z rabo miselnih procesov, možganskih valov, medtem ko se pri HEKA v Kopru ukvarjajo s 360-stopinjskim zvokom, a tudi z reciklažo, ko iz naravnih materialov izdelujejo 100-odstotno obnovljive uporabne predmete."

Ta prostor bi bilo treba zaščititi kot kulturno dediščino oziroma kulturni spomenik

Festival KIBLIX pa ima tudi mednarodno razsežnost. "V projekt RUK je bilo vključenih tudi 12 rezidentov in rezidentk iz Koreje, Češke, Anglije, ZDA itd., od tega smo štiri gostili v Mariboru. Tudi ta dela so vključena v tokratno razstavo, saj smo želeli projekt preko teh sodelovanj prikazati kot mednarodnega. Rezultati teh rezidenc, enomesečnega dela z nami, so predstavljeni na letošnjem festivalu."

RAZSTAVA

Narava govori in mi molčimo

Še do konca leta je v Savinovem likovnem salonu v Žalcu na ogled razstava del Marike Vicari in Jerneja Forbicija

Alenka Domjan

Ključne problemske sklope umetnikov Marike Vicari in Jerneja Forbicija predstavljata pokrajina in njeni fragmenti, občuteni v prostoru samem ali v spominu nanj. Osredotočeni so na izbrane lokacije, ki kljub romantično-duhovni viziji, celo metafizičnemu pridihi in liričnemu navdihu v umetniškem izrazu, prikrito razkrivajo zgodovinski spomin in njuno specifično kulturno identiteto. Pri Mariki Vicari so to gozdovi pri Asiagu blizu Vicenze, njenega rojstnega kraja, kjer se iz snežne beline dvigajo samotna gola drevesa. Jernej Forbici pa odslkava kraj svoje mladosti, Strnišče, naselje z izrazito negativnim toposom, ki kljub časovnim nanosom pod povrhnjico še vedno diha mračno zgodovino.

krito povedno s stvarnimi predmeti kot označevalci odmrle vegetacije v kompleksu prostorske instalacije. Oba umetnika namreč poleg klasičnega slikarstva gojita tudi večmedijske prostorske zasnove in z njimi v svojstveni likovni maniri zrcalita odseve zunanega sveta v podobe, ki postanejo ponotranjen in melanholičen odraz vseh nas.

Marika Vicari z neslišnimi koraki drobi razdalje med drevesnimi debli po bližnjih gozdovih, kjer sonce postaja sredi neba in požira nakopičen sneg, v katerega se ugrezajo njena drobna stopala, in kjer odmrznjene kaplje z golih krošenj rišejo drobne, temne sledi. Drevesa molčijo. Pogled sprehajalke pa drsi po njihovih čudno lepih oblinah. Hodi in razmišlja, strmi v megličasto daljavo.

PODARITE VSTOPNICO ZA NAVDIHUJOČ DOGODEK

26. januar
dr. **DEJAN DINEVSKI**
Duhovna dimenzija človeka

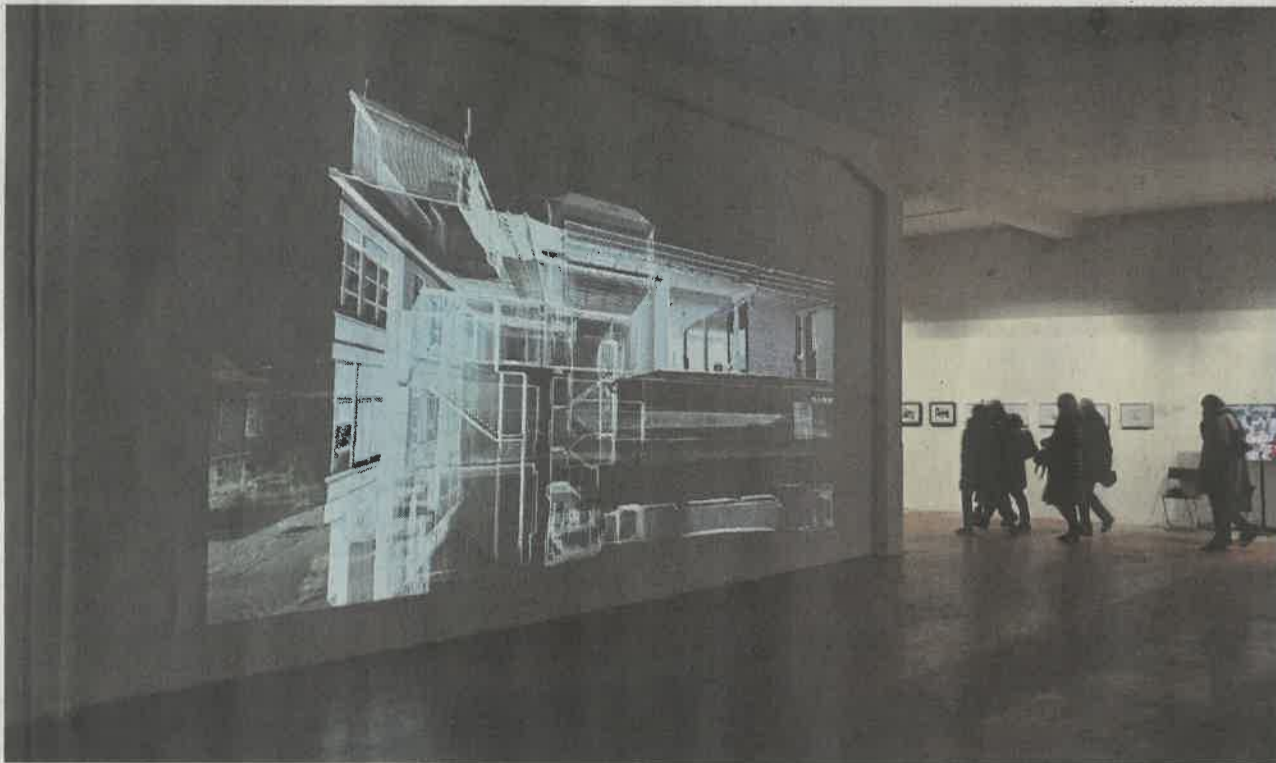
22. februar
KREŠIMIR MIŠAK
Na robu znanosti, pasti trashumanizma

8. marec
ADRIAN KEZELE
Skrivnost ženske moči, praznovanje 8. marca (predavanje in ples z Emino Ahmetović, učiteljico NuDanze)

30. marec
ddr. **ANA VOVK**
Samooskrba na višji stopnji zavedanja

V sklopu projekta Nevidno mesto skenirajo in predstavljajo skrite in pozabljene koticke Maribora. Foto: Matic MAJČEN

20. edicija festivala KIBLIX poteka pod geslom Ljubezen in mir. "Edicijo sem poimenoval Ljubezen in mir, ker se mi zdi, da je po vseh družbeno-političnih-medijskih norijah, ki se zadnje leta odvijajo, pomembno izpostavljati takšen narativ," izbiro utemeljuje Dobrila. "V zadnjih letih so se nekateri očitno odločili, da nas bodo manipulirali v neko smer in mislim, da je to potrebno presekati. Namesto gesla 'Bolezen in vojna' imamo mi torej 'Ljubezen in mir'. Konec koncev je tudi ustvarjalnost delo ljubezni."

Od nanografitov do nevidnega Maribora

Osrednje mesto na razstavi zavzema kopica projekcij in zaslonov, na katerih nam privlačne animacije predstavljajo zelo natančno skenirane arhitekturne prostore. "Gre za pilotni projekt Nevidno mesto, v sklopu katerega smo poskušali dokumentirati in skenirati vse zapostavljene in skrite koticke v mestu, pa naj gre za Rotovski, Slomškovi in Glavni trg ali pa za tunel pod Piramido, kleti v mestu in tezenske rove. Rotovski trg smo denimo povsem samoiniciativno skenirali pred obnovo

in s tem bomo mestu lahko dali načrt, kako je trg izgledal pred spremembo. V načrtu imamo, da bi skenirali vse kulturne in naravne znamenitosti v Mariboru, da bi jih na ta način lahko mesto hranilo v svojem arhivu kot dokumentacijo. S tem pa seveda lahko proizvajamo tudi določene vsebine, kot denimo na tej razstavi, kjer so ti skeni umetniško obdelani."

V načrtu imamo, da bi skenirali vse kulturne in naravne znamenitosti v Mariboru, da bi jih na ta način lahko mesto hranilo v svojem arhivu

Vmesne prostore med temi projekcijami pa v Kibla Portalu naseljuje kopica inštalacij domačih in tujih umetnic in umetnikov, ki se med sabo tudi močno razlikujejo. Impresivna je denimo ogromna črna kocka skupine Laibach, ki te, če se ji približaš, obda s srhljivim bob-

nenjem in tresenjem. Ogledati si je mogoče dva primera nanografitov, ekstremno majhnih grafitov, ki jih je potrebno pogledati s projekcijo ali pod mikroskopom. Primerke tega sta k razstavi prispevala Miha Erjavec in Brad Downey. Potem so na eni izmed miz predstavljene praktični izdelki (krožniki, kuhinjski pribor, kozarci), ki so jih v koprskem laboratoriju HEKA izdelali iz škampovih repkov, lupin školjk in posušene morske trave, s 100-odstotno razgradljivostjo pa dajejo slutiti, da gre za vpogled v prihodnost pri uporabi vsakdanjih predmetov.

Nekatere druge postavitev imajo bolj umetniški pridih. Instalacija Temperaton kolektiva BridA (Tom Kerševan, Sendi Mango, Jurij Pavlica) se sprva zdi kot običajna namizna predstavitev fiktivnega mesta, dokler si ne nadenemo VR očal in se začnemo v virtualnem okolju igrati z virom svetlobe, s čimer mesto vsakič zasije v drugačnem vzdušju. V inštalaciji Manjšine (2021) je Alice Daeun Kim, rezidentka iz Južne Koreje, s pomočjo umetne inteligence vizualizirala dve algi in gobo, ki so v njeni državi uvrščene na seznam ogroženih vrst. Spet druge pa je v postavitvi Stekleno nebo (2022) slovenski intermedijški umetnik Marko Batista postavil miniaturo foucaultovsko nadzorovanega urbanega okolja, v katerim je povezal zvočne efekte s kinetičnimi posegi.

odmikajo od stvarnosti. Zato povezavo s fotografijo razumemo le v kontekstu igre pogleda (od spodaj, z vrha, s strani, nižje, višje, z zasukom ...), ne pa v veličastju risbe, ki jo z grafitnim risalom – včasih mu doda akvarelni preliv prosojno modre ali rdeče barve – mehča na papirju ali lesu. Drugič spet podoba izlušči iz temnega grafitnega papirja v lebdede sanje sprehajalke. Tako postanejo risbe neke vrste umetničin potopis samotnih poti in prav ta samota postavlja podobo v čisto svoj sublimni register.

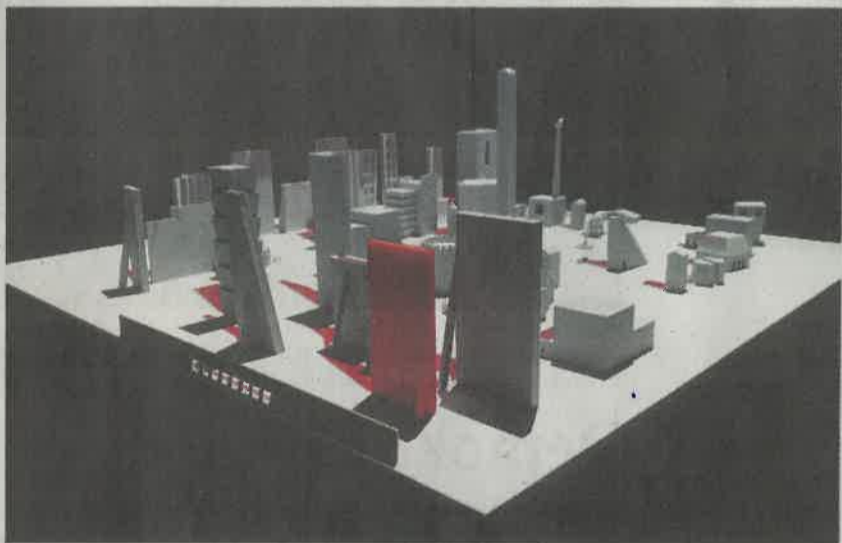
Nekateri kraji ali samo zaplate praznih zemljišč imajo lastnost, da nas ne pustijo ravnodušnih, prisilijo nas, da se jim posvetimo in v njihovi nečimrni globini, potem ko odgrnemo opustelo povrhnjico, začutimo neko posebno

simbolično lepoto. Táka lepota, ki je hkrati krič k človekovemu brezumju, biva v slikah Jerneja Forbicija. Čeprav se njegova slikarska izpoved bohota v čudoviti barvni kopreni romantične pokrajine, občutimo v njej tesnobo spomina, vezanega na njegovo mladost in odraščanje v Strnišču (Kidričevo). Spomina na čas, ko je rdeče blato, pomešano z žlindro, lugi in ostalimi strupi prekrivalo polja; ko je veter nosil odpadni pepel ter barval fasade in se usedal v najgloblje družbene pore. Prostrana ravnica Dravskega polja, še danes vznemirjena in vročična od globokih prask industrijskega početja, je postala duhovno polje umetnika in elegična meditacija spomina z jasnim klicem po njeni ohranitvi.

Jernej Forbici obravnava motiv pokrajine v globoki spoštljivosti do velikih evropskih mojstrov krajinskega slikarstva 19. stoletja in nepopustljivo verjame v silnost ter njeno veličastje, ki ga barvno preobraža v izjemno sublimno substanco. Slikovno polje deli na tri horizontalne plane: v ospredje postavi odmrlo ali plastično vegetacijo (cvetje), rastočo iz krvave rdečine zemlje; v sredino vodo kot vir življenja; v zadnjem planu pa podoživlja slikoviti horizont ravnice. Med posameznimi pasovi nastaja napetost globine, vendar jo oblikovno asociativni in barvno vi-

Biorazgradljivi predmeti, izdelek laboratorija HEKA iz Kopra Foto: Matic MAJČEN

Gre za razmislek, ne za apologijo tehnologije

Kurator Peter Tomaž Dobrila se ob koncu ogleda razstave strinja, da vseh predstavljenih del pri zamišljanju prihodnosti ni mogoče zreducirati zgolj na distopično ali utopično plat. "Tukaj niti ni toliko distopij. Realni svet je vseeno bližje kot virtualni, a se mi slednji vseeno zdi neka nujna ali neizbežna realnost, ki obstaja, tudi zaradi tehnologije, ki nas obkroža." Dobrila pravi, da imajo nekateri nedavni dogodki v zvezi s to tehnologijo, denimo tisti, povezani s podjetjem Meta, vseeno bistveno bolj srhljivo razsežnost, ki nas ne pelje nujno v lepšo prihodnost. Po drugi strani pa imajo tovrstne tehnologije tudi ogromno potenciala na zelo praktičnih področjih. "Denimo v medicini, pri učenju pilotov, pri vožnji, tudi

V postavitvi kolektiva BridA se v virtualnem okolju igramo z osvetlitvijo in s tem spreminjamo vzdušje v mestu.

Foto: Matic MAJČEN

v umetnosti." Vendar pa dogodki, kot je festival KIBLIX, niso zgolj znanilci neizbežne prihodnosti, temveč nam morajo, kot pravi Dobrila, ponuditi tudi izhodišča za razmišljanje o tej tehnologiji in predvsem, kam nas vse to pelje kot družbo. "To je tudi najbolj diskutabilno pri takšnih dogodkih, ker izpostavljajo zabavne in umetniške plati te tehnologije. Tehnologije se je treba zavedati, treba jo je tudi znati uporabljati. Ne bi pa želel biti apologet tehnologije same po sebi."

20. edicija festivala KIBLIX v prostorih Kibla Portalu bo na ogled do 30. decembra, vstop je brezplačen.

lijo duha v neskončno čuteči podobi. V pogledu, ki izginja v meglicah, se ostri slutnja temne prihodnosti. Vse to umetnica v svoji estetiki spretno spaja s specifičnim likovnim izrazom in zanimivo tehnično izvedbo ter pred nas postavlja preplet prostorskega in časovnega, bližine in daljine v variacijah očišča. Optično se zapisuje v likovno besedišče z vsemi svetlobnimi učinki, ki jih ponuja en sam trenutek ali v spominu zapisan vtis podobe, kar nas napeljuje celo v območje fotografije. Vendar pa bi bilo takšno razmišljanje zgolj enoznačno, saj vemo, da ima naše oko drugačno percepcijo kot objektiv. Vidi sicer manj, a to, kar vidi, gre skozi perspektivo telesa, ta pa vzbuja niz misli, čustev ter slikoviti in domišljjskih predstav, ki podobo

Delo Jerneja Forbicija

tako da dobimo občutek rahlo vzvalovane, neskončne ravnice. V tej naplastereni estetiki se srečujemo z realnostjo "zunanega" sveta in psihološko zarezo, ki upodobljeno povleče v drug predstavn kontekst: v iluzijo, željo, strah ... tako da pogled nenehno drsi med du-

je pod steklom arhiviranega rastlinja), pred njih pa instalacije (steklene vitrine, napolnjene z odmrlo vegetacijo, prahom in insekti, zbranimi na onesnaženih območjih), tako da se gledalčev